

HOOFDSTUK 7

**Volgend-bestaansobserveren
en het ontmoeten
van de mensenpopulaties
in de wereldsteden**

op zoek naar wat mensenpopulaties zijn

ZOÖLOGIEPRACTICUM 4

Adolescenten gaan (anno 2004) de grote wereldsteden binnen om de Homo sapienspopulaties volgend te observeren. Zij zien dan de inzet van de vijf competenties.

In welke opzichten de derde soort chimpanseepopulaties, de Homo-sapienspopulaties op de diverse continenten zich onderscheidt van de andere twee, de Pan-troglodytespopulaties en de Pan-paniscuspopulaties, wordt kort en bondig gesteld door Jan van Hooff in zijn NOW/Huygenslezing van oktober 2002 *'De mens, een primaat net zo 'eigenaardig' als de andere primaten*²⁰

Om de concluderende tekstpassage luidt aldus: *De mens past in een groot globaal schema van evolutionair gereguleerde sociale aanpassingen. Hierbij realiseert hij een beperkt bereik van de mogelijke opties. Hij past evolutionair in een geheel eigen 'nis', net zoals elke andere primatensoort trouwens. Het feit dat mensen in socio-seksueel opzicht in het geheel niet lijken op onze beide allernaaste verwanten in het dierenrijk vormt een forse waarschuwing tegen gemakkelijke generalisaties op basis van verwantschap.*

*Is de socio-seksuele organisatie van de chimpanseepopulaties een model voor die van elke lokale mensenpopulatie? Duidelijk nee!*²¹

Maar er zijn ook overeenkomsten. Zo vormen zowel chimpansee als mens coöperatieve 'mannenbroederschappen', een zeldzaam verschijnsel onder dieren. Chimpansees vormen samenwerkingsverbanden binnen de gemeenschap. Er is vooral verbondenheid in de strijd tegen groepsvreemden. Deze verbondenheid roept soms grimmige associaties op met het gedrag van de mens. (p.43)

Voortgaand binnen dit zoölogiepracticum zullen, na de observatie van de dierenpopulaties, ook de mensenpopulaties volgend- moeten worden:om, net zoals adolescenten dat bij chimpanseepopulaties deden, deze populaties ontmoet kunnen worden. Ontmoeten kan dit keer zonder aanhalingstekens geschreven worden, omdat mensenpopulaties elkaar, door hun gelijkheid in hart en nieren, in alle opzichten kunnen verstaan.

Binnen dit zoölogiepracticum zal ook weer de aandacht gericht worden op de eerder besproken vijf competenties. Er wordt gespeurd naar gedragingen die daarvan manifestaties zijn. Het verschil met de evertrebratopopulaties, de vertebratopopulaties en de chimpanseepopulaties is dat de adolescenten zelf in volle totaliteit de te bestuderen mensenpopulatie zijn.

Is dan mensenpopulaties observeren overbodig? Wordt hier niet het gebied van de zoölogie verlaten en wordt hier niet het gebied de sociologie en de antropologie binnengestapt? Inderdaad stapt de mensenobservator die wetenschappen binnen. Maar omdat die wetenschappen zich baseren op het dier-zijn van de mensenpopulaties blijven ze binnen de zoölogie. De sociologie en de antropologie zijn wetenschappen die de menschimpansees bestuderen, binnen welke soort de families in hun genoten capabel zijn tot helder en bewust over zichzelf te reflecteren, tot in met in taalgevatte gedachten te communiceren en die reeds een stelsel van zelfdwangen opgebouwd hebben om het compact samen leven te regelen.

Zie overigens Frans.B.M. de Waal: *Sociobiologie ter discussie: Evolutionaire wortels van menselijk gedrag*. 1981. Utrecht/Antwerpen: Bohn, Scheltema & Holkema. Voorganger in deze was Charles Horton Cooley, *Human nature and the social order*. 1902, 1922 waarin juist aandacht gevraagd wordt voor het menselijk dier-zijn.

Aangenomen kan worden dat de adolescenten intussen zo ver gevorderd zijn dat zij de eigenheid van dierenpopulaties kunnen doorzien en met dezelfde eigen ogen naar zichzelf kunnen kijken en alsmede naar de genoten om hen heen en als het kan naar de lokale populaties van etnisch andere volkeren die op de diverse continenten leven in hún honderduizendjarige eigen context.

Observeren van mensenpopulaties behoeft naast strikte biologische kennis ook kennis van de menselijke geschiedenis. Er is veel aan de hand en reeds veel aan de hand geweest. In hoofdstuk 8 (Balken en Schedels) wordt de grote historiciteit van de mensenpopulaties zichtbaar. De toenemende omvang van de schedelholte, bestemd voor de hersenen, is indrukwekkend. De grote vraag was waar dat grote en complexe orgaan voor nodig was, destijds en nu nodig is. In de laatste bestaansstaat bevindt de student zich binnen het studiegebied van de archeologie en de prehistorie. Ook hier zal literatuurstudie een plaats moeten krijgen.

²⁰ Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, voorheen ZWO.

²¹ Misschien toch een te snelle conclusie. Als over mensen gesproken wordt worden alle lokale populaties op alle continenten bedoeld. Daarnaast hebben de westeuropese christelijke mensenpopulaties zich terwille van het compacte samenleven van families dwangen opgelegd die de seksuele omgang aan banden legt. Banden waaraan een deel van de hedendaagse pubers en tieners lijken te ontsnappen. Waaraan ouderen in de zestiger jaren trachten te ontsnappen. Waaraan consumenten van de producten van de sex-industrie trachten te ontsnappen.

Een stap verder dan de geschiedschrijving is de studie van de actuele staat in het conglomeraat van de grote steden. Aan de orde is de verwachting van zijn ontwikkeling. Een groot man in deze is Norbert Elias (1939).

De inschatting van de toekomst van Robert D. Kaplan (2000) kan vandaag de dag dezer dagen. *The coming anarchy: Shattering the dreams of the post-cold war*. New York: Random House. De Adolescenten zullen deel uitmaken van die toekomst en midden in de door Kaplan geschetste ontwikkelingen zich met de hunnen staande moeten houden.

'In an era when peace is taken for granted, the electronic media increasingly adopt the aspirations of the mob. The mob, like the television camera, has no historical memory and is entirely reductive: it considers only what is within its field of vision, not the complicating facts beyond it. (-) Corruption, infidelity, and stupidity in moderate doses, like occasional wars, are evidence of humanity.' p173.

De adolescenten zullen voor de gegeven grimmige realiteit niet mogen weglopen, doch zij zullen zich daarbinnen moeten stellen om mede de loop der dingen te bepalen, een onontkoombare consequentie van hun , hun populatie-zijn in dit geologisch tijdsbestek.

117.

Is observeren van mensenpopulaties nodig?

Is het nodig om de wijde wereld in te trekken om jezelf te zien en de eigenheid van 'de mensenpopulaties' te doorgronden? Je weet het immers al. Je hebt zelf gedurende de kinderjaren je eigen populatie ingedronken.

De adolescenten bevinden zich als in de steden van de wereld als zij mensen observeren inderdaad in een andere positie dan toen ze als mensen de afgeschermd chimpansees in Arnhem observeerden. De mensenpopulaties, waar ter wereld ook levend, communiceren in hun op elkaar gericht zijn in woordentaal. Zij hebben stuk voor stuk als natie hun geografisch territorium ingericht en beheren dat. Zij hebben, stuk voor stuk, in de loop der jaren, sinds ze de bossen en savannen van Afrika verlieten, hun grenzen ver buiten de oorsprongsgebieden gelegd. Die buiten Afrika aangetroffen leefgebieden waren bij eerste betreden nog niet ontbost. Anno 2004 zijn massa's families samengepakt in grote steden met hun uitgestrekte margegebieden.

Is het nodig om de wereld rond te trekken om te zien en mee te maken dat overal de vijf competenties gegeneerd, ingezet en doorleefd worden?

Elke jongen elk meisje is als persoon gevat in zijn/haar eigen populatie, ingebed en verstrikt in zijn/haar populatie. Het is nodig om de wereld rond te trekken om in de wereldsteden mee te maken en te beleven hoe de diverse etnische families (volkjes) in de grote steden op hun wijze verstrengeld zijn geraakt in een wirwar van netwerken. In de grootstedse samenlevingen wordt *samen* geleefd, waar naast genegenheid tegelijkertijd -over en weer- wantrouwen, angst en zorg de harten vult. Het is voor Nederlandse jongvolwassen mannen en vrouwen van grote betekenis als ze, na de dierenstudie zoals die in voorgaande hoofdstukken is ontvouwd, zien hoe de diverse families en familiegroepen in de westerse en niet-westerse wereldsteden inhoud geven aan hun bestaan. Een voorbeeld van een dergelijke studie leverde in de afgelopen drie jaren Anvil Ramdas.²²

Zie paragraaf #12 waar de verworvenheden van de mensenpopulaties opgesomd zijn.

118.

Deelnemend observeren

Een aanzienlijk aantal Nederlandse adolescenten trekt, in het jaar volgend op het behalen van hun schooldiploma havo vwo, voor een jaar naar verre streken: Australië, India, Afrika, China, USA.

Vaak ontmoeten zij de plaatselijke lokale populatie tijdens dat reizen slechts marginaal. Vaak verblijven zij als *back-packers* van divers pluimage onder elkaar. Zij zouden echter vanuit het perspectief van de in deze studie gepropageerde zoölogiestudie in dat reisjaar hun belangstelling uitdrukkelijker kunnen richten op de leefwereld van hun leeftijdgenoten in de etnisch-andere grote steden in China, Japan, Maleisië, Indonesië, India, Afrika. Ze zouden daarbij oog moeten hebben voor de wijze waarop in die lokale mensenpopulaties de vijf competenties ingezet worden. Ze zouden er oog voor moeten hebben hoe het leven binnen die lokale populaties veilig wordt gesteld, voor zichzelf en voor hun genoten. Het volgend-observeren zou in dit geval deelnemend observeren moeten zijn. Dat wil zeggen dat de eigen persoonlijkheid in existentiële confrontatie zal geraken met de persoonlijkheden van de adolescenten aldaar, alsmede met hun ouders en leraren. Dat betekent dat de 'vreemde nieuweling' binnen het aldaar bestaande netwerk van genoten, met zijn existentiële hechtingen, een leefbare positie moet verwerven. Vanaf het begin zal daartoe gecommuniceerd worden met zowel remmingen als openheid. Daarbij zullen alle communicatieve bekwaamheden ingezet moeten worden. Beseft zal moeten

²² Anil Ramdas was correspondent in India in de jaren voor NRC Handelsblad 2001, 2002, 2003.

worden door de adolescenten dat het genotengeheel ter plaatse een historisch geheel is, waarin de aldaar gevonden en gepraktiseerde omgangswijzen efficiënt bleken te zijn en ook in deze dagen functioneel zijn.

Compact leven in de steden vereist enorme alertheid en reactionele flexibiliteit. Respect over en weer is essentieel. Respect vergt het elkaar gunnen van een bepaalde ruimte op het eigen terrein. Een bepaalde ruimte zal ook de vreemde nieuweling moeten toevallen. Deze zal alleen door loyaal opereren hechting met de omringende anderen kunnen bewerkstelligen. Naast leven in vertrouwen en overgave zullen de daggebeurtenissen door de adolescenten reflecterend genoteerd moeten worden, opdat bewust gemaakt wordt dat de hen omringende lokale populatie in haar eigenheid het bestaan realiseert. Zo kan de vraag beantwoord worden naar de algemene *primatelijkheid* van het bestaan aldaar, overeenkomend met het eigen *primatelijk* bestaan.

Vorbereidend op eigen observaties van ongekende mensenpopulaties kan het bekijken van de *Visual Anthropology*-producties van David McDougall ('Transcultural Cinema', University of Manchester, Engeland) zijn.

119.

Wat levert het deelnemend aanwezig zijn voor de adolescenten op?

Het deelnemend aanwezig zijn in de verre wereldsteden zou voor de betreffende adolescenten een eerste greep op kunnen leveren op het samen anders en hetzelfde kunnen zijn. Het levert mogelijk een eerste bijdrage aan een werldsamenleving die haar lot om te bestaan *samen* in handen gaat nemen.

Het is voor Nederlandse jongvolwassen mannen en vrouwen van grote betekenis te zien dat de welvarende veilige bestaansvorm in hun eigen land een bevochten en gebouwde en ontwikkelde bestaansvorm is. Het is voor Nederlandse jongvolwassen mannen en vrouwen van grote betekenis te voorzien dat een werldsamenleving in harmonie een enorme investering zal vergen van de lokale bevolkingen en van de economisch en wetenschappelijk en technisch en bestuurlijk ontwikkelde volken.

Het orde en voorspoed brengen op werldschaal, alle lokale populaties rakend, wordt de finale test van de primatelijke competenties. Het zou een durend samen leven op moeten leveren van de bestaande populaties, inhoudend een reëel toekomstperspectief in almaardoorlevendheid. Anno 2004 is niet te voorzien of voortbestaan voor alle populaties mogelijk zal blijken, of dat een massavernietiging in een of andere vorm zal leiden tot gehele of gedeeltelijke extinctie.